

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program: Výtvarná umění

Studijní obor Intermediální tvorba

Specializace Užitá fotografie

Diplomová práce

PRACHOM ZAPADNUTÝ FOLKLÓR

Tématická fotografická publikace

Bc. Zuzana Ďuríková

Vedoucí práce: MgA. Vojtěch Aubrecht

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Zuzana ĎURÍKOVÁ**
Osobní číslo: **D18N0057P**
Studijní program: **N8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Intermediální tvorba, specializace Užitá fotografie**
Téma práce: **TÉMATICKÁ FOTOGRAFICKÁ PUBLIKACE**
Zadávající katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Obrazová publikace, autorská kniha, kniha-objekt.

Tvůrčí záměr: Skúmanie slovenských tradícií a ich postavenie v súčasnosti. Práca s rôznymi generáciami.

Způsob realizace: Obrazová esej vo forme knihy.

Cíl: Cieľom je analyzovať ako a v akej miere sa prejavuje tradičná folklórna symbolika Slovenska v dnešnej dobe.

Předpokládaný charakter výstupu: Sériá minimálne 40 fotografií komponovaných v knihe, portfólio minimálne 50 fotografií.

Rozsah průvodní zprávy: Minimálne 15 normostran.

Rozsah teoretické části: **min. 15 normostran textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování DP**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

FLUSSER, Vilém. *Za filosofii fotografie*. Praha: Hynek, 1994. Berger, John. *About looking*, Fra, 2009. ISBN 9788086603810.
GRIM FEINBERG, John. *Vrátit folklor lidem*. Slovensko: AKAMedia, 2018.
MINTALOVÁ ZUBERCOVÁ, Zora. *Tradície na Slovensku*. Slovensko: Slovart, 2015. ISBN 9788055614823.

Vedoucí diplomové práce: **MgA. Vojtěch Aubrecht**
Katedra výtvarného umění

Oponent diplomové práce: **Mgr. Libuše Jarcovjáková**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání diplomové práce: **29. května 2020**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2021**

L.S.

Doc. akademický malíř Josef Mištera v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

Prehlásenie o autentičnosti

Prehlasujem, že som prácu spracovala samostatne a použila som len uvedené pramene a literatúru. Zároveň prehlasujem, že som autorom fotografií, ktoré tvoria praktickú časť práce.

Plzeň, apríl 2021

.....

podpis autora

Pod'akovanie

Veľké poďakovanie patrí všetkým , ktorí mi pomohli so zapožičaním krojov. Modelkám a kamarátkam za odvahu fotiť v nízkych teplotách a s ohľadom na pandemické opatrenia. Veľké ďakujem patrí rodine a priateľom za podporu. MgA. Vojtěchu Aubrechtovi za trpezlivosť pri vedení mojej práce. A minulosti za kopolu inšpirácií a skúseností.

Anotácia

Diplomová práca s názvom Prachom zapadnutý folklór je fotografickým projektom v ktorom sa autorka zaoberá záznamom a prepojením folklóru so súčasťou fotografiou. Autorka v ňom utopicky vníma tradičné kroje ako prachom zapadajúce schránky z minulosti, do ktorých obrazne zachytáva súčasného človeka ňou vnímaného ako symbol pokroku dneška. Mágiu súhry týchto vnemov vkladá do prostredia a vzniká tak séria tajomne melancholických situácií. Použitie čiste ženských modeliek dodáva do záberov jemnosť a krehkosť čo umocňuje pocit bezbrannosti prchavého okamžiku. Nepriaznivé a miestami viditeľne mrazivé počasie je neovplyvniteľnou súčasťou okolia a fotografie sú tak mnohokrát až surovo nemilosrdné. Na prvý dojem čiste folklórne scény sú plné nenápadných súčasných detailov, ktoré upozorňujú, že sa nejedná o dobové reprodukcie. Záznam poľnohospodárskej techniky v pôde či elektrické vedenie križujúce nebo a mraky, ktoré do scén miestami vstupuje, je ako landartová ozvena človeka prirodzene vrývajúceho do prostredia svoje životné kroky. V práci sa kladie dôraz na kontrast medzi striktnie inscenovanou fotografiou a spontánne náhodnou súhrou okolností. Série fotiek tiež súbežne dopĺňajú fotografie dokumentujúce prípravu a priebeh fotenia.

Kľúčové slová: folklór, kroj, tradícia, fotokniha, fotografia, melanchólia, žena

Annotation

The diploma thesis entitled *Dust settled on folklore* is a photographic project in which the author deals with the recording and connection of folklore with contemporary photography. The Author utopically perceives traditional folklore costumes as dusty boxes from the past, into which figuratively it captures the contemporary man perceived by her as a symbol of today's progress. It brings the magic of relationships to the surroundings, creating a series of mysterious melancholic situations. The use of purely female models adds softness and fragility to the shots, which enhances the feeling of helpless fleeting moments. Unfavorable and in some places visibly freezing weather is an uncontrollable part of the surroundings and the photos are so often cruelly ruthless. At first glance, the purely folklore scenes are full of inconspicuous contemporary details, which point out that these are not period reproductions. The recording of agricultural machinery in the soil or the power line crossing the sky and the clouds that enter the scenes in places is like a landart echo of a man naturally breaking his life steps into the environment. Emphasis is placed on the contrast between strictly staged photography and a spontaneously random interplay of circumstances. The series of photos is also complemented by photos documenting the preparations and the course of the photo shoot.

Key words: folklore, folklore clothing, tradition, photobook, melancholy, woman

Obsah

Úvod	9
1. Teoretická časť	10
1.1 Fotografia a folklór	10
1.2 Zrod folklóru / kedy sa stal folklór folklórom?	13
1.3 Pojem folklór	13
1.4 Odetí do krásy	14
1.5 Typy krojov	14
1.5.1 Ženský odev	15
1.5.2 Mužský odev	16
2. Praktický výstup	17
2.1 Dôvod voľby témy	17
2.2 Príprava a realizácia fotenia	18
2.3 Výber krojov	18
2.4 Modelky	22
2.5 Výber lokality	23
2.6 Negatívne skúsenosti	23
2.7 Najzaujímavejšia a najbizardnejšia fotka	24
3. Rozbor diela	25
3.1 Knižná publikácia	25
3.2. Technické spracovanie fotografií	27
4. Moje doterajšie dielo v kontexte špecializácie	28
Záver	31
Conclusion	32
Zdroje	33

Úvod

„Fotíme, aby sme nezabudli, pretože spomienky sa menia, rozpadajú sa a stávajú sa priehľadnými, s nimi miesta i ľudia.“¹

Folklór sa stáva akosi prázdnu nádobou, z ktorej viac a viac ostáva hmatateľná už len popraskaná schránka na spomienky. Vnútorňý obsah nedokážeme a nemôžeme sami prežiť a tak plne vnímať a preto zabúdame. Kúsky črepov sú už nenávratne postrácané v zákutiach opustených chatrč a senníkov. Nikdo ich už skoro nehľadá. Vnútorňý, duševný až spirituálny obsah akoby sa postupom času vytrácal aj s ozvenou žalospevov a povzbudivých výkrikov mužov zvolávajúcich na žatvu. Následkom modernizácie našej spoločnosti akosi začíname zabúdať odkiaľ sme a kam siahajú naše korene. Hlbokú ozvenu spevu v údolí vystriedalo ambientné hight-tech minimal techno zo sound systému. Rinčanie železnej kosa o stebľá trávy sa zo dňa na deň zmenil na hukot motorov kombajnov. Bosé nohy si o pokosené pole už neporaníme vďaka vibramovým podrážkam. Slamené klobúky sme vymenili za opaľovací faktor 50. Nieje sa čoho báť. Sme v bezpečí? Máme všetko čo potrebujeme, ale... Čo ak je to jediné čo potrebujeme nestratiť sami seba a náš pôvod? Nezabudnúť čo prežili naši rodičia, prababičky a pradedkovia aby nám vybudovali domovy? Čo ak sa porezať o steblo pšenice občas potrebuje každý z nás, aby nám ostala tá jazva a my sme si pamätali ten moment. Ten pocit skutočnosti na vlastnej koži. Preto neprestávajme hľadať kúsky a úlomky našej minulosti. Je to to najcennejšie a najistejšie čo dokážeme objavovať. Minulosť akoby nám bola daná, nejde ju zmeniť. Môžeme sa v nej však inšpirovať poučiť a vytvárať lepšiu budúcnosť aby raz budúce generácie mohli objavovať práve tú našu nemennú minulosť. Pretože raz budeme všetci tiež len prachom zapadajúci folklór.

¹ (PINKAVA I., MLYNÁŘOVÁ L., HLADÍK M.: To nepodstatné – katalóg k výstave. Vysoká škola umelecko - priemyslová. Praha : 2008)

1. Teoretická časť

1.1 Fotografia a folklór

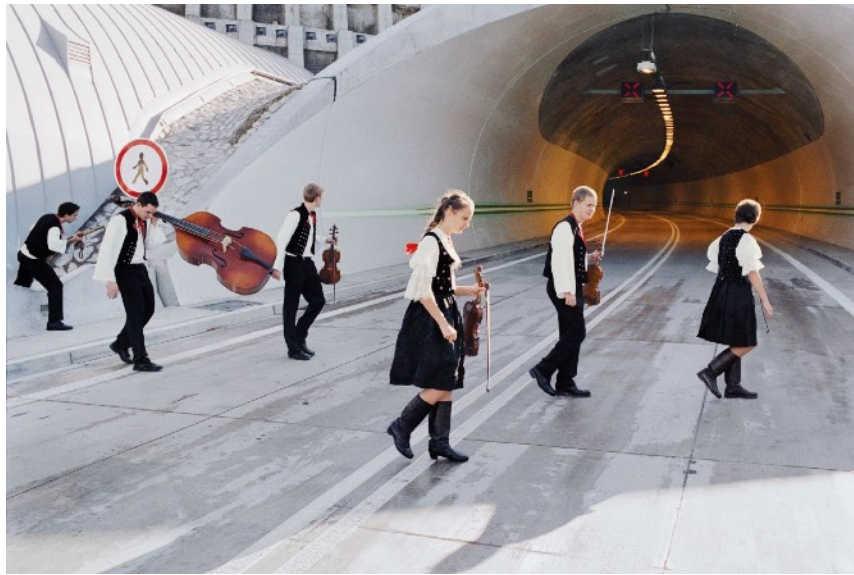
Folklór sa stáva odrazovým bodom a materiálom pre ďalšiu umeleckú tvorbu v tej alebo inej podobe. Je to dôsledok súčasného života a asi sa s tým nedá nič iného, než uchovávať tuto pamäť národa a zoznamovať ďalšie generácie. Stále častejšie môžeme vidieť využitie folklóru v rôznych oblastiach. Mladí ľudia siahajú po rôznych častiach našej kultúry a interpretujú ich ďalej či už v oblasti keramiky, maľby, piesní či oblečenia. Pozitívom je, že stále sú tu ľudia, ktorí sa snažia udržať ľudovú kultúru nažive.

Slovák *Martin Kollár* je významným predstaviteľom svetových dokumentaristov a využíva médium fotografie na zobrazenie reflexívnej filozofie o živote presahujúce hranice konkrétnej témy, má nezameniteľný farebný rukopis surrealizmu, irónie a humoru. Silne ho vplivňuje doba v ktorej sa narodil.

V knihe *Nothing special* skúma obdobie medzi koncom komunizmu a vznikom nového politického a kultúrneho prostredia pre mnoho krajín bývalého Sovietskeho zväzu.

„Kollár začal projekt okolo roku 2000 a s foťákom v ruke precestoval celú východnú Európu a hľadal momenty, ktoré vykresľujú chaotické a často humorné okamihy, ktoré tieto krajiny zažívali počas rokov silnejúcich bolestí.”² V sérii akoby celú Európu hodil do jedného vreca. Na snímkoch nevieme presne určiť v akej krajine fotografia vznikla. Charakter tém a ľudí je veľmi podobný. Obracанím strán v knižke môžeme sledovať rôznorodé snímky. Rada by som poukázala na dve z prostredia Slovenska a konkrétne na snímku skupiny folkloristov (obr.1) prechádzajúcich cez modernú cestu a dvoma pastiermi, ktorí sedia na stojane na prášenie kobercov v strede betónového sídliska (obr. 2). Osoby na fotkách pôsobia dojmom, akoby nevedeli čo robiť uprostred panelovej zástavby v novej dobe uprostred samoty betónových kvádrov bez akejkoľvek zelene.

² (<https://slate.com/culture/2014/03/martin-kollar-nothing-special-examines-the-often-bizarre-world-of-eastern-europe-during-the-post-soviet-era-photos.html>)

Obr. 1. M. Kollár, Nothing Special I. - VI, Čadca, Slovensko 2004

Obr. 2. M. Kollár, Nothing Special I. - VI, Slovensko 2003

Fotograf *Michal Pudelka* vo svojej práci s názvom *It takes Village* pre japonský magazín *Vogue* nafotil modelky v Slovenskej dedine Čičmany, ktorá je známa svojou unikátnou ľudovou architektúrou a geometrickou ornamentikou na zrubových dreveniciach.

„Kampaň sa nesie v duchu Pudelkovho surreálneho štýlu, v ktorom skoro vždy figurujú buď dvojica alebo skupina modeliek.“³ V práci zachytáva jedinečné spojenie tradície a súčasnosti.

Tradičné slovenské kroje mieša s modernými odevmi. (Obr. 3 a 4)

Obr. 3 a 4 Modelky pózujú v Čičmanoch, 2017

³ Krásy Slovenska v prestížnom magazíne *Vogue*, Dostupné: <https://kosicednes.sk/kultura/krasy-slovenska-v-prestiznom-magazine-vogue/>

1.2 Zrod folklóru / kedy sa stal folklór folklórom?

Každý náš bežný deň je spojený s tradičnou kultúrou, ktorá sa prejavuje v rodinných, pracovných aj spoločenských zvyklostiach, v rysoch masovej kultúry, ale aj v umeleckej tvorbe. Tým pôsobí na náš život a medziľudské vzťahy. Na výchovu detí a dospievajúcich má veľký vplyv práve kultúrne dedičstvo, vrátane ľudového umenia a jeho tradícií. Vďaka tomu sa vzťah k vlastnej kultúre upevňuje a v budúcnosti tak bude umožnené predanie týchto zvyklostí našej generácií.

Ľudia by si pod ľudovou kultúrou nemali predstavovať len ľudový kroj alebo tanec. Ľudová kultúra znamená omnoho viac. Pre mňa je to všetko čo sa deje v našej dedine, tradície, ktoré si predávame z generácie na generáciu. Malé zvyklosti pochádzajú z činov našich predkov. Tie, ktoré sa budeme snažiť predávať našim deťom. Využívanie folklóru v súčasnom kultúrnom dani by sa malo stať výrazom úcty ku kultúrnym tradíciám. Predsa poznávanie koreňov a podstaty ľudovej kultúry je hodnotou pre dnešného človeka, pre jeho pocitovú a estetickú výchovu a pre zlepšenie medziľudských vzťahov. Jedným z hlavných dôvodov, prečo zachovať tradičnú ľudovú kultúru a folklór, je skutočnosť, že táto hodnota v budúcej generácií nevyumyžne. Deti si vytvárajú vzťah k ľudovej kultúre v rannom veku prostredníctvom pesničiek, tancov, hier, krojov a nárečia. To je základ pre dobrý vzťah k ľudovým tradíciám a folklóre do života. Mali by sme sa vracieť k našim tradíciám ľudovej kultúry hlavne pre ich estetické, etické a výchovné hodnoty a tiež pre ich umenie vytvárať pekné medziľudské vzťahy a hlavne medzigeneračné putá medzi deťmi, rodičmi a prarodičmi. Predsa súčasná spoločnosť sa tak tiež nezaobíde bez lásky k najbližším, čestnosti, pravdovravnosti a rešpektovaniu práv ostatných.

1.3 Pojem folklór

„Pojem folklór vznikol spojením anglických slov folk (ľud, národ) a lore (vedomosti, znalosti). Pôvodný význam slova – „to, čo ľud vie“. Pojmom folklór sa súhrnne označujú ľudové piesne, hudba, tance, slovesnosť, hry a dramatické útvary, ktoré sa prenášajú z generácie na generáciu formou priamej komunikácie. Tieto kultúrne javy sa realizujú v malých sociálnych skupinách a existujú vo viacerých variantoch, v kultúrnych

javoch (piesňach, slovesnosti, hrách, zvykoch...) sa odrážajú sociálne vzťahy, etické a estetické názory, ktoré sú obrazom kolektívnych noriem spoločenstva. Folklor je súčasťou identity národov a národnostných menšín, má výrazné etnické znaky a dnes sa považuje za hodnotnú časť nehmotného kultúrneho dedičstva.”⁴

1.4 Odetí do krásy

Folklórny odev považujem za najväčšiu pýchu krajiny. Slovenské autentické kroje sú dôkazom tvorivosti našich predkov, sú to samostatné umelecké diela a dokazujú nám výnimočnosť našej krajiny a ľudí, ktorí aj pri tvrdej práci dokázali vytvoriť krásu a pôvab odevu. Málokterá krajina sa môže pýšiť tak nádhernými a rozmanitými ľudovými odevmi ako Slovensko. Pre každý región Slovenska je typický iný kroj. Odev bol vždy jedinečným dokladom materiálnej kultúry, niesol v sebe prvky vývoja textilných materiálov, techník, strihov a výzdoby. Krásne farebné kroje fascinujú ľudí od nepamäti. Ešte v druhej polovici 19. storočia mal ľudový odev na juhu Slovenska svoju výpovednú hodnotu. V dnešnej dobe sa kroj nosí skôr na slávnostiach, pri tanci v tanečných súboroch a v múzeách. Avšak v niektorých kútoch Slovenska má aj dodnes hrdých nositeľov.

1.5 Typy krojov

Kroj označoval prevažne oblečenie ľudí žijúcich na dedinách. Vznik kroja ovplyvňovali rôzne faktory - geologické podmienky, domáce suroviny, druh práce a zamestnania, vierovyznanie, sociálne postavenie a pod. Odev sa zhotovoval prevažne z dostupných prírodných materiálov ako kožušiny, ovčej vlny, konope, ľanu a priadze. Čím zdobenejší kroj, tým bohatší kraj z ktorého pochádzal. Kroje ako ich poznáme dnes sa začali líšiť až približne pred 250 rokmi, do vtedy boli skôr jednotné. Podľa jednotlivých častí kroju, ich materiálu, výzdoby a farebnosti bolo možné určiť sociálne postavenie a z ktorej časti Slovenska pochádza, rodinný stav, vierovyznanie a vekovú kategóriu.

⁴ Slovenské kroje, Dostupné : <https://docplayer.cz/108036490-Jozef-marcin-folklor-v-slovenskom-televiznom-prostredi.html>

1.5.1 Ženský odev

Najvýraznejším znakom ženského odevu je „spodná ľanová košeľa s rukávmi zahalujúce telo. Menej nosili rubáš, zvláštnu formu košele bez rukávov, ktorá vychádzala z podpazušia. Odev dopĺňala sukňa, na ktorú si ženy uväzovali zásteru z plátna. Na severozápadnom a severovýchodnom Slovensku mali sukne spojené so živôtikom. V obciach, kde také sukne nenesili, si na rukávce obliekli živôtik, v páse uviazali sukňu rôznej dĺžky, na ňu zásteru. Vydaté ženy mali na hlavách čepce, v prvej polovici 20. storočia ich postupne nahrádzali šatkami. Do chladnejšieho počasia začali koncom 19. storočia nosiť krátke podšité kabátiky. Ako vrchný odev slúžila halena - trojštvrťový kabátik.”⁵ Od základného odevu sa sa kvalitou líšil sviatočný odev. Na sviatočný odev sa používali kvalitnejšie látky.” Odev bol zdobený výšivkami a čipkami. (Obr. 5 a 6)

Obr.5 Ženy z osady v kroji, Liptov
Obr.6 Ženský sviatočný odev z Rejdovej

⁵ MINTALOVÁ ZUBERCOVÁ, Zora, Ako sme kedysi žili, 2017, s. 276

1.5.2 Mužský odev

„Medzi vývojovo najstaršie časti mužského odevu patrí plátená košeľa a gate, súkenné nohavice a rozličné druhy trojštvrťových a dlhých kabátov (kabanica, čuha, halena, širica, guba a pod.), z kožušín kožúšky, kožuchy, peleríny, čiapky.”⁶ (Obr. 7 a 8)

Obr.7 Typický ľudový kroj z Kubry na Považí

Obr.8 Na archívnej snímke z 30. júla 1956 Slávnosti piesní a tancov vo Východnej. Veľký úspech mal Ján Kl'uka z horného Tisovníka, ktorý zahral na fujare

⁶ Slovenské kroje, Dostupné : <https://docplayer.cz/108036490-Jozef-marcin-folklor-v-slovenskom-televiznom-prostredi.html>

2. Praktický výstup

2.1 Dôvod voľby témy

Všetci máme niekde svoje korene. Moje korene pochádzajú zo severu Slovenska, z malej dedinky Sklabiňa v kotline Malej a Veľkej Fatry. Krásna malá dedinka, kde som trávila veľkú časť detstva u starkej na záhrade. Učila sa od nej tradície našich predkov - slová na ktoré sa už zabudlo, nástroje ktoré už dnes nahradili prístroje potrebujúce elektrickú energiu.

Ako dieťa som si asi ešte neuvedomovala ako má naša história dopad na našu prítomnosť.

V dedine ako je naša akoby sa na pár rokov zastavil čas. Býva tu veľa starých ľudí, ktorí neobľubujú mobilné telefóny, preferujú rádio namiesto telky a prášia koberce na dvore, postávajú pri plote a sledujú čo sa deje okolo, obrábajú polia, starajú sa o dobytok a pečú klasické koláče podľa receptov prastarej mamy, pretože vedia že bez našej minulosti by sme tu teraz nestáli tak ako stojíme dnes. Ako dieťa ma moja maminka aj s bratom vodila do Folklórneho súboru Turiec, kde som sa učila prvé kroky tradičného tanca. Ešte som snád ani nevedela chodiť a už som obúvala krpce a bielu zásteru. Toto bolo pre mňa prvé zoznámenie s krojom a tradičným tancom. Od mala mám veľkú uctu k mojej vlasti. Spreádzala ma od útleho detsva a preto som sa rozhodla spracovať slovenské kroje.

Výber blízkej témy a nekonečno spôsobov ako s ňou pracovať, nadšenie po skúšaní ako inak poňať tak zaujímavú tému aj keď veľa krát spracovanú mnohými umelcami aj neumelcami. Spracovanie tejto témy je pre mňa veľkou výzvou.

2.2 Príprava a realizácia fotenia

Tak a kde začať? V mojom zozname figurovali tri hlavné položky, ktoré budú potrebné pre vznik práce a to: kroje, modelky a priestor.

2.3 Výber krojov

Ako prvé som oslovila folklórny súbor, ktorý mi ponúkal možnosť zapožičať kroje na prvé dve fotenia. Ostatné kroje sú zapožičané od rôznych súkromných zberateľov a veľká väčšina je z požičovní krojov. Bolo dôležité, aby si kroje modelky najprv vyskúšali veľkostne a aby sa naučili kroj správne obliecť. Jeden kroj sa skladal od 5 do 7 kusov a bola potrebná asistancia pri obliekaní. (Obr.9)

Obr.9 Skúška krojov

Kroj Mičiná

Kroj je nápaditý svojou farebnosťou, výšivkou a precíznym spracovaním každého detailu. Skladá sa z oplecka, ktoré prekryvalo hornú časť ženského tela, šité z jemného plátna. Vyšívané rukávy oplecka siahajú po lakeť, nad ním sa uväzovali, resp š'ahovali pomocou šnúrky alebo gummy. Ďalšou časťou odevu je červená vestička s kovovými časťami. Spodnú časť tvorila spodnica, vrchná sukňa, zástera a čižmy. Doplnky tvoril krehký náhrdelník z fúkaného skla. (Obr. 10)

Obr.10 Kroj oblasť Mičiná

Ol'ka

Veľmi zaujímavým krojom je odev z Ol'ky z východu Slovenska. Kroj ma zaujal svojou plošnou farebnosťou v rôznych kombináciách a jemnými geometrickými výšivkami na ktorom prevládala žltá farba všetkých odtieňov, modrá a čiastočne aj červená. Okrem výšiviek stoja za povšimnutie i tkaniny s ornamentálnymi prvkami radenými do pásov. Pre ne je charakteristická červená a čierna farba na bielom podklade. Zaujímavou časťou na kroji je plisovaná sukňa. (Obr. 11)

Obr.11 Kroje oblasť Ol'ka

Turiec

Turčiansky kroj mal jednoduchý strih, nebol príliš zdobený a honosný ako v ostatných oblastiach Slovenska. Vrchnú časť tvorilo jednoduché oplecko, sukňa mala typickú modrú farbu, na ktorú sa uväzovala biela zástera s jemnou čipkou v spodnej časti. „ Pri slávnostných príležitostiach sa na oplecku nosil lajblík z brokádu rôznych farieb alebo z kvetového atlasu, zapínal sa na strieborné spony alebo gombíky. “ ⁷ (Obr.12)

Obr. 12 Kroj oblasť Turiec

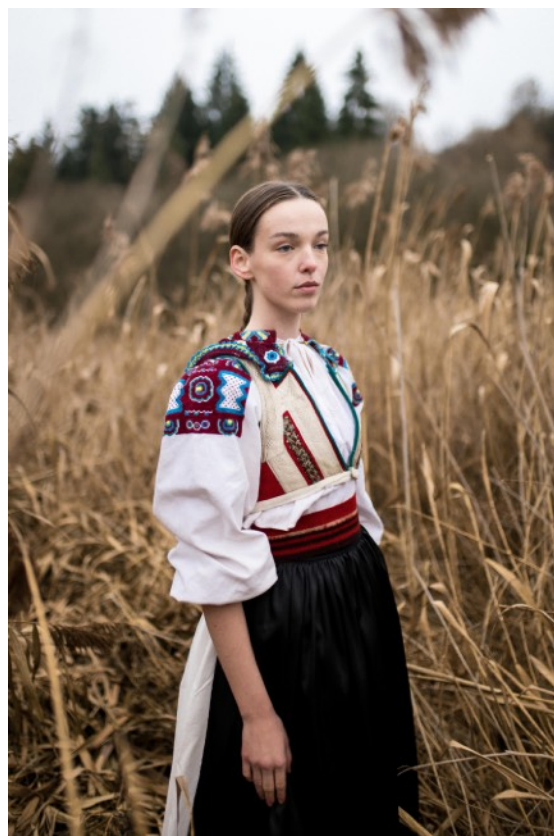
⁷ <https://www.turcania.sk/turciansky-ludovy-odev/>

2.4 Modelky

Pri výbere modeliek som hľadala skôr prirodzené, ale výrazné typy. Spoluprácu tvorilo 8 modeliek vo vekovej kategórii 18-25 rokov. Boli to dievčatá s ktorými som spolupracovala už aj v minulosti a modelky ktoré som spoznala pri skúšaní krojov, popr. až na fotení. Pri výbere som nebrala ohľad na postavu. Nezáležalo mi na mierach modelky, chcela som fotiť reálne a prirodzené ženy a neklásť dôraz na prípadné ideály krásy. Každá modelka je svojím spôsobom špecifická aj napriek tomu, že sú všetky oblečené v jednotnom kroji. (Obr. 13 a 14) Fotenie je pre mňa zaujímavou symbiózou modeliek, krojov a prostredia. Na fotení bolo vidieť, že si dievčatá kroje užívajú. Predsa nie každý deň majú možnosť obliecť si tak hodnotné kúsky odevu ako mali pri mojej spolupráci.

Obr.13 Modelka Barbora
Obr.14 Modelka Betka

2.5 Výber lokality

Prvé myšlienky o mieste fotenia siahali po celom Slovensku, prevažne na sever, ktorý ponúka nekonečné možnosti skalnatých vrchov. Prvé miesto som chcela zvoliť Súľovské skaly, ktoré sú charakteristické výrazným členitým reliéfom. Nachádzajú sa približne 10 km na juh od mesta Bytča. Myšlienky spadali aj do oblasti Tatier, ale obmedzenie v pohybe kvôli pandemickej situácii mi nedovolilo opustiť okres a modelky z iných okresov nemohli prísť na fotenie. Tým pádom som musela premýšľať o hľadaní iných miest na fotenie a prispôsobiť fotenie situácii, tak som tvorila v okolí Turčianskeho kraja na severe Slovenska, v mieste ktoré ale dobre poznám.

Pri tvorbe súboru predchádzala obhliadka a výber lokácie, ich vyfotografovanie a priebežná skúška kompozície. Hľadala som miesta, ktoré by boli vhodné na uskutočnenie fotenia. Miesta menej členité s plošným charakterom.

2.6 Negatívne skúsenosti

Slovensko ponúka nádherné zákutia na fotenie a ako som už spomínala, najväčší problém bol zákaz vycestovať mimo okres vzhľadom k pandemickej situácii. Ďalšia náročná časť diplomky bola práca s väčším počtom ľudí, čo prinieslo množstvo komplikácií hlavne pri koordinácii modeliek na jeden termín, času a miesta fotenia. Približne dva až tri týždne trvali prípravy na jedno fotenie aby všetko do seba zapadalo.

Ďalšou prekážkou bolo počasie, ktoré nám veľmi neprialo. Práca bola fotená v zimnom období a fotenia prebiehali v nízkych teplotách. Modelky mrzli v krátkych rukávoch a sukniach a preto sme fotili na etapy. Modelky sa hriali v aute s termoskou čajom kým rozmrzli a mohli pokračovať vo fotení.

Na druhú stranu, nepriaznivé podmienky a nepohodlie dodávalo foteniu určitý druh autentičnosti.

2.7 Najzaujímavejšia a najbizardnejšia fotka

Výber fotografií bol náročný. Vzniklo takmer 2000 fotiek a ja som nechcela spraviť chybu pri výbere. Zo začiatku vznikali fotografie, ktoré pripomínali skôr kalendárny charakter, ktorému som sa chcela vyhnúť veľkým oblúkom. Ale čím viac stlačení spúšte, tým rýchlejšie som nachádzala správnu cestu. Vybrala som na ukážku dve fotografie. Prvá fotka (obr.15) ukazuje najzaujímavejší záber zo všetkých fotení a druhá (obr.16) ten najmenej vystihujúci prácu. Keď porovnam tieto dve fotografie, tak na každej sú rovnaké modelky, rovnaké miesto v takmer rovnakom čase, ale snímky majú inú výpovednú hodnotu. Prvá je viac srtojenejšia a náročnejšia. Na tejto fotke som nechala modelky voľne bežať do kopca, fotili sme to na 4 krát, kým sa podaril správny záber. Druhá fotografia vznikla ako posledná snímka druhého fotenia. Celá vznikla prirodzene a spontánne. Túto fotku som do práce nezaradila a bola fotená skôr zo srandy. Je ukážkou protikladu celej práce.

Obr.15 Najzaujímavejšia fotka
Obr.16 Najbizardnejšia fotka

3. Rozbor diela

3.1. Knižná publikácia

Ako spracovanie práce som si zvolila autorskú publikáciu. Jeden z hlavných dôvodov je komplexnosť ktorá vzniká z fotografií, kúsku nite a niekoľkých listov papiera. Niečo nehmotné sa počas procesu stane hmatateľným. Môžeme sa práce dotknúť a cítiť materiál, či sadnúť ku káve, preložiť nohu cez nohu a v klúde si prezrieť fotografie. Fotografie nie sú sprevádzané textom, preto som si dala záležať aby rozloženie fotografií bolo čitateľné. Postupnosť fotografií je založená na tom, aby si divák pri listovaní uvedomoval väzbu fotografií, ktorú si fotografie medzi sebou vytvárajú. Väzbu silne inscenovaných fotografií a fotografií plných náhody. Série fotiek súbežne dopĺňajú prípravu z priebehu obliekania. Výsledkom práce je sada fotografií zasadených do knižnej publikácie.

Nad obalom knižky som dlho premýšľala. Chcela som dosiahnuť prepojenie medzi tradíciou a súčasnosťou a preto som hľadala na obal tradičný prvok. Podarilo sa mi objaviť časť starého obrusu, ktorý kedysi vyšívala babka. Obrus je biely s červeným nedokončeným vyšívaním. (Obr.17)

Najvhodnejším variantom väzby sa stala väzba koptská. Taktiež nazývaná ako väzba bez výstuže s otvoreným chrbtom. Podstatným pozitívom väzby je, že sa dá do široka otvárať a tak umožňuje dôkladné otvorenie priestoru medzi listami strán.

Obr.17 Obrus (prebal fotoknihy)

3.2 Technické spracovanie

Každý fotoaparát má svoj program a podľa toho svoju vlastnú charakteristiku. Tej sa dá buď podľahnúť alebo využiť ju. Program a voľba optiky ovplyvňujú spôsob práce. Môžeme s nimi dosiahnuť rôzne výsledky, od zmeny atmosféry až po rozdielnu asociačnú kvalitu. Prácu som fotila Nikonom Z6. Najčastejšie používaným objektívom je Sigma s ohniskovou vzdialenosťou 35mm a clonou f 1.4 (Obr.17). Pre pár snímok som volila širokokuhlejší objektív a to 20 mm taktiež s clonou f 1.4 (Obr.18) Pre spracovanie fotografií som využívala softwere od spoločnosti Adobe Lightroom, ktorý som používala k drobným úpravám svetla, jemný orez a program Adobe Premiere Pro na vytvorenie celkovej formy publikácie.

Obr.17 Sigma 35mm f/1.4 DG HSM Art
Obr.18 Sigma 20mm f/1.4 DG HSM Art

4. Moje doterajšie dielo v kontexte špecializácie

Fotografia znamená pre mňa umenie. Umenie emócie v kompozícií a svetle. K fotografií potrebujem ľudí, potrebujem na fotografií niečo živé. Príbehy v tvári v spojení s prostredím, rada fotím v exteriéry a využívam nekonečné možnosti prostredia. V priebehu magisterského štúdia vznikla práca kde som sa venovala reklamnej fotografií a spracovala som oblečenie z luxusného secondhandu V-Vintage boutique v Plzni. Mala som možnosť zapožičať rôzne hodnotné kúsky od slávnych návrharov, kúsky poznačené časom. Prostredie som zvolila Loosove interiéry v Plzni a fotila inscenované skupinové portréty. Pracovala som s prostredím interiérov a prirodzeným svetlom pre autenticitu. (Obr.19)

Obr.19 V-Vintage Boutique, 2018

Ďalšia moja práca s názvom Eva bola spracovaná ako fotoknižka. Počas jedného semestru som fotografovala moju spolubývajúcu na internátnej izbe, ktorá bola pre mňa veľkou záhadou. Za celé 4 mesiace mi povedala maximálne slová ahoj a čau. Jej denný režim bola škola, jedlo a skrolovanie sociálnych sietí. Záhadná Evka, ktorá žila vedľa mňa bez slov v jej zelených internátnych perinách iba s notebookom. Moja dokumentácia vznikla ako taka malá výzva, či si Eva všimne, bez záujmu o okolie, že ju bez jej súhlasu fotografujem či už zrkadlovkou, analógom či mobilom. No realita bola taká, že do teraz nevie, že o nej vznikla niekoľko stranová kniha. Kniha o jej živote na posteli internátnej izby číslo 423. (Obr.20)

Obr.20 Eva, 2019

V ďalšej práci s názvom Družstvo som dokumentovala družstevné statky v okolí môjho bydliska v Turčianskom kraji. Veľkú pozornosť som venovala architektúre, v ktorej som hľadala krásu a estetiku. Výsledná práca obsahuje 28 fotiek zasadených v knižnej publikácii (Obr.21)

Obr.21 Družstvo, 2020

Záver

Minulosť je nekonečným bludiskom informácií, zážitkov a pocitov. Napriek tomu že sa ako ľudstvo snažíme z minulosti inšpirovať a konkrétne poučiť, je to zas len na nás čo si odnesieme do budúcnosti a ako dokážeme tieto informácie správne transformovať do našich budúcich životov. Sme ľudia plný chýb, pochyb a otázok na ktoré každý po svojom hľadáme odpovede. To čo platilo včera ale nemusí platiť dnes. Neostáva nam nič iné ako srdcom vnímať a skúšať vidieť sa tou správnou strednou cestou. Sto ľudí sto chutí ale platí odjakživa a preto ako na dedinke alergik na trávu je rád za pevné moderné topánky a naopak človek z mesta uniká na chalupu za hmyzom a nebezpečným tichom lesa. Je dôležité aby sme to všetci skúšali prepojiť a pochopiť na vlastnej koži. Nie je dôležité sa držať striktných pravidiel a nekompromisne odsudzovať všetko moderné alebo naopak vysmievať sa pofidérnym zastaralým praktikám. Všetko čo poznáme bolo raz nové a všetko čo príde bude raz staré. Preto som aj ja v mojej práci nechala veľký priestor pocitu. Nechala som do fotiek vstúpiť autentičnosť a súčasnosť prostredia. Neovplyvniteľnosť počasia. Spontánnu náladu modeliek. Použité tradičné kroje z archívov sa tak stali tými popraskanými nádobami, do ktorých som snažila zachytiť kus dneška a položiť si otázku čo príde zajtra.

Conclusion

The past is an endless maze of information, experiences and feelings. Despite the fact that, as humanity, we try to inspire and specifically teach from the past, it is up to us what we take to the future and how we can properly transform this information into our future lives. We are people full of mistakes, doubts and questions to which we each look for answers in our own way. What was true yesterday may not be true today. We have no choice but to perceive with our hearts and try to see ourselves in the right middle way. One hundred people, however, always have a hundred tastes, so therefore, a grass allergy sufferer in the village, likes solid modern shoes, and on the contrary, a person escapes from the city to a cottage behind insects and a dangerous silence of the forest. It is important that we all try to connect and understand it on our own. It is not important to follow strict rules and uncompromisingly condemn everything modern or, on the contrary, make fun of outdated practices. Everything we know was once new, and everything that comes will be once old. That's why I left a lot of feeling in my work. I let the photos enter the authenticity and present of the environment. Weatherproof. Spontaneous mood of models. The traditional costumes used from the archives thus became the cracked containers in which I tried to capture a piece of today and ask myself what will come tomorrow.

Zdroje

MINTALOVÁ ZUBERCOVÁ, Zora, Ako sme kedysi žili, 2017

FEINBERG GRIM, Joseph, Vrátiť folklór ľuďom, 2018

The Wacky World of Eastern Europe in the Early 2000s

Dostupné: <https://slate.com/culture/2014/03/martin-kollar-nothing-special-examines-the-often-bizarre-world-of-eastern-europe-during-the-post-soviet-era-photos.html>

Krásy Slovenska v prestížnom magazíne Vogue

Dostupné: <https://kosicednes.sk/kultura/krasy-slovenska-v-prestiznom-magazine-vogue/>

Slovenské kroje

Dostupné: <https://docplayer.cz/108036490-Jozef-marcin-folklor-v-slovenskom-televiznom-prostredi.html>

Turčania v dejinách: Dnes tričko a dzínsy, kedysi mentieka, lajblík a krpce

Dostupné: <https://www.turcania.sk/turciansky-ludovy-odev/>